

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Ørnen, klynge NB D 2019-2020

HAR I BARE LEGET I DAG?

[Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

[Rammer og indhold](#)

HENSYN **Kommunikation** *Kreativitet* SELVBEHERSKELSE *Fantasi*
Brug af skabelonen

Indlevelse KONFLIKTLØSNING KONCENTRATION *Glæde* FINMOTORIK

Kropsopfattelse *Sprog*

LEGEN

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på skriveret
tet. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan sætte denne side ved at markere teksten og
billedet og trykke *delete*. I kan også sætte den sidste
side, hvis I ønsker det.

Problemløsning

Hemmelighed IAGTTAGELSE

Flexibilitet REGISTRERING

SKUFFELSE **Regler og normer** *Venskab* **Grovmotorik** FRIGØRELSE

Kønsroller PLANLÆGNING BEGREBSDANNELSE *Rumfornemmelse*

TRYGHED *Opmærksomhed* **Selvstændighed** Identitet

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Børnehuset Ørnen – hvem er vi?

Børnehuset Ørnen er en 0-6 års enhed i klynge NB D beliggende på Hulgårds Plads 15 i Københavns nordvest-kvarter. Vi åbnede den 15. maj 1995 og bor lidt gemt i Nordvestparken. Vi optager børn fra det omkringliggende område samt andre nærliggende kvarterer. Vi er en del af Københavns Kommunes klynge NB D, som består af ni enheder i alderen 0-18 år, fordelt på 18 matrikler.

I hverdagen er vi mellem 96 og 110 børn fordelt på seks stuer i tre teams:

Stæren og Svanen = vuggestuegrupper (0-3 år) med 24 børn og seks medarbejdere i alt

Skovduen og Nattergalen = vuggestuegrupper (0-3 år) med 24 børn og seks medarbejdere i alt

Uglen og Tranen = børnehavegrupper med 22-30 børn (3-6 år) og seks og op til ti medarbejdere i alt

Vi bestræber os på at have to faguddannede pædagoger på hver stue. Forskning viser, at uddannelse er vigtig i forhold til at sikre kvalitet i den pædagogiske praksis. I øjeblikket har vi mange faguddannede kolleger, der er på barsel. Når det er svært for os at rekruttere faguddannet arbejdskraft, prioriterer vi at ansætte nærværende voksne, der yder omsorg og formår at omsætte sparring fra faguddannede til en god pædagogisk praksis – og som har udvist en interesse i at blive uddannet i det pædagogiske felt i fremtiden.

Udover medarbejdere, der er fast tilknyttet en stue, har vi også en til to medarbejdere, der er ansat i huset som 'flyvere'. Vi har valgt at ansætte ekstra medarbejdere, der kender husets daglige pædagogiske praksis for at minimere brugen af tilkaldte vikarer. Vi ved, at det gør en forskel i kvaliteten af vores arbejde, når vi alle kan koble os på de samme mål i kerneopgaven, deltager i de samme udviklingsmøder og når vi kender børnene og har relationer både til dem og til deres forældre. Kort sagt; det er vigtigt for os, at alle børn er omgivet af trygge og kendte voksne fra 7:00-17:00 i videst muligt omfang.

Vi er en af de daginstitutioner i området, der har eksterne sprogvurderinger. Det vil sige, at to af vores sprogansvarlige sprogvurderer børn der er over tre år, men endnu ikke er indmeldte i et dagtilbud.

Andre medarbejdere omfatter en uddannet kok, der sørger for forplejning dagen igennem. Vores måltider er økologiske samt ernærings- og sansemæssigt korrekt sammensat. Vi har økologisk spisemærke i guld, hvilket betyder, at vores økologiprocent er over 90%. Måltidet er vigtig for os i Børnehuset Ørnen. Derfor har vi en klart defineret kostpolitik, der er udarbejdet og besluttet af forældrerådet og en måltidspædagogik, som afspejler de værdier vi som medarbejdere vægter i forbindelse med måltidet.. En del af måltidspædagogikken er pejlemærket 'inklusion'. Det er vigtigt for os, at alle børn deltager i det samme måltid, og derfor har vi besluttet, at vi, - når vi spiser kød – så er det i halalslaget. Hvis børn har allergier eller særlige kosthensyn derudover, vil køkkenet sørge for, at der laves et alternativt måltid, der visuelt ligner, hvad majoriteten indtager. Er der særlige sundhedsfaglige hensyn skal køkkenet have en lægeerklæring for at kunne indkøbe til det enkelte barns behov (ex ved laktoseintolerans). Alle forældre er velkomne til at vælge et vegetarisk tilbud i forhold til kost.

I Børnehuset Ørnen har vi en gårdmand ansat, der dels sørger for vedligehold af vores bygning og legeplads – men som også får særlige opgaver ind i mellem, - ud fra de ønsker og behov vi har i vores pædagogiske praksis. Et eksempel på dette er indretningen af vores væksthuse eller indretningen af vores naturzone. Vi deler vores gårdmand med en anden enhed i klyngen, dvs. han er ansat i 18,5 timer hos os pr. uge.

Vi er en uddannelsesinstitution og modtager pædagogstuderende fra Københavns Professionshøjskole. Syv-ugers-studerende har vi som udgangspunkt valgt at placere i vuggestuen og halvårsstuderende arbejder i børnehaven. Herudover har vi et godt samarbejde med Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, der gør, at vi jævnligt har tilknyttet voksne, som er i afklaringsforløb eller virksomhedspraktikker. Alle midlertidigt ansatte vil i som forældre blive orienteret om via KbhForældre og der bliver naturligvis indhentet børne- og straffeattester på alle medarbejdere, lønbærende og ikke-lønbærende.

Forældrebestyrelsen har besluttet at vi er en digital institution. Det vil sige, at hvis du har et barn indskrevet i Børnehuset Ørnen forventer vi, at du har downloadet KbhForældre og orienterer dig denne vej rundt, da det er vores platform i den daglige kommunikation og dokumentation af praksis. Det betyder, at du som forælder er forpligtet på at forholde dig til denne platform, og blandt andet sørge for at indgive ferie, melde barn syg – og generelt orientere dig i opslag og indbakke.

Pædagogisk grundlag

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

---

Børnesyn

Barndommen har en værdi i sig selv og det er i de tidlige år, at fundamentet til at blive et dannet og demokratisk menneske bliver skabt.

Vi ser børnene som kompetente aktører i deres eget liv, som skal mødes med omsorg, udfordringer og positive forventninger. Børn er styret af lyst og er impulsive, men vi har fokus på deres hensigt og hvad der ligger bag deres handlinger. Derfor er vi tydelige, nærværende og autentiske voksne, som møder det enkelte barn på dets udviklingsniveau og guider barnet ved at fortælle, hvad vi gerne vil have i stedet for at have fokus på en uønsket adfærd.

Vi tager afsæt i en anerkendende tilgang – som handler om at have empati, respekt, tolerance og ligeværd i relationerne med hinanden. Vi forsøger at møde barnet hvor det er, og anerkende dets følelser og behov. Derfor taler vi altid i en respektfuld tone til børnene.

I Ørnen har vi fra start fokus på børns selvhjulpethed. Det at kunne selv er en vigtig del af børns trivsel og udvikling. Børn skal opleve glæden ved at kunne noget og mestre sin hverdag – og der er mange daglige gøremål og rutiner, hvor de kan udfordre og træne dette. Dette understøttes blandt andet i situationer i garderoben, på toilettet, ved måltidet, det at kunne gå selv m.v. Her guider og støtter vi børnene, så det matcher det enkelte barns udviklingsniveau.

0-6 års enhederne i Klynge NB D har formuleret et fælles barne-/læringssyn som vores pædagogiske praksis tager afsæt i; 'Jeg ved, hvad jeg kan. Jeg ved, hvad jeg vil. Jeg ved, hvad jeg tør – og jeg er en betydningsfuld del af et fællesskab'. Denne sætning er et pejlemærke for vores pædagogiske grundlag.

Dannelse og børneperspektiv

Børnene i Ørnen er de rigtige eksperter i at gå i vores institution, og derfor har de krav på at blive hørt og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og en demokratisk forståelse. De har ret til at give udtryk for deres mening og de har krav på at denne respekteres. Vi er derfor nysgerrige på deres tanker, følelser, deres fortællinger og perspektiv.

Det handler ikke om at se på børnene, men at se fra børnene. Derfor skal vi som voksne være nysgerrige på børnene, og sikre, at vi kan skifte perspektiv. Der er altid en mening med det børn gør, og vi skal som voksne gøre os umage med at forstå, hvad der er på spil.

Der er forskellige måder at se et børneperspektiv på: 1) udefra, hvor vi analyserer barnets handlinger og udtryk, 2) indefra, hvor vi som voksne forsøger at indleve os og forstå, hvad barnet oplever og føler i en given situation, samt 3) fra barnet, hvor vi lader dem komme med deres egne udtryk.

Vi har en ambition om at involvere børnene i evaluering og udvikling af vores læringsmiljøer – for hvis vi er nysgerrige og inddrager børnenes perspektiver giver det både nye indsigter og dermed et bedre børnemiljø.

Leg og læring

'Har I bare leget i dag?' Den sætning står på vores indgangsdøre – og den betyder noget for os i Ørnen. Legen har en værdi i sig selv og er grundlæggende for børns sociale udvikling og personlige læring – der er så mange læringsniveauer i at det 'bare' lege, som det fremgår af dette billede:

Det at lege er 'at lade som om' – det vil sige leg er fantasi og forestillingsevne. Børn leger for at lege – og det er den bedste øvebane og mest oplagte rum til at udvikle selvbestemmelse og indflydelse i sammen med andre. Læring er aldrig den drivende faktor når børn leger, men der er masser af læring i legen, for eksempel når der opstår en konflikt, øver børnene deres forhandlingsevne. Den frie leg er derfor en vigtig del af børnenes hverdag.

Der er forskellige former for lege. Børn kan lege alene, eller de kan lege sammen med andre. Man kan desuden skelne mellem sans/handleleg, funktionsleg, konstruktionsleg, regelleg, rolleleg samt symbolleg.

Børn leger forskelligt i forskellige aldre Derfor taler vi om, at det er vigtigt, at vi som medarbejdere er bevidste om, hvornår vi skal gå foran, hvornår vi skal gå ved siden af – og hvornår vi skal gå bagerst. Som voksne spiller vi en afgørende rolle i børns leg og ved at tage udgangspunkt i børneperspektivet kan vi skabe og nogle gange sætte de gode og læringsrige rammer i forhold til legen.

Som voksne er det vores opgave at sørge for, at legen har optimale betingelser. Vi har derfor forskellige og tydelige legemiljøer, der understøtter de forskellige typer af lege på vores stuer og på vores fællesarealer. Via de forskellige lege og legetyper lærer børnene at:

- Give udtryk for egne følelser, behov og interesser
- Lytte til andre
- Forfølge motiver
- Øve indflydelse på deres liv
- Udvikle venskaber
- Deltage i betydningsfulde fællesskaber
- Samarbejde
- Værdsætte forskelligheder
- Respektet andres standpunkter og ideer
- Håndtere uenigheder og konflikter
- Udvikle fantasien og legeevnen
- Udforske omgivelser og fordybe sig
- Tænke, handle og udtrykke sig kreativt
- Lege, kommunikere og skabe
- Bruge kroppen og alle sanser
- Kende kulturelle normer og værdier
- Orienter sig i omverdenen
- Opøve konkrete dagligdags færdigheder
- Reflektere over oplevelser og erfaringer
- Opleve og udforske naturen
- Skabe kultur
- Være menneske blandt andre mennesker

Børnefællesskaber

Leg, dannelse og læring sker gennem børnefællesskaber som medarbejderne i Ørnen sætter rammen for. Alle børn have deltagelsesmuligheder og være inkluderet i fællesskabet. I børnefællesskaberne lærer børnene, hvordan man behandler hinanden og at have øje for hinanden. De lærer at mestre de sociale spilleregler og normer, afkode kropssprog og se og forstå andres behov.

I Ørnen arbejder vi i små grupper i løbet af dagen, hvor der er fokus på at danne og understøtte relationer børnene imellem.

Alle har krav på at føle sig anerkendt og værdsat som en betydningsfuld del af et fællesskab, og det er vores opgave både som medarbejdere og forældre at skabe et inkluderende miljø.

Pædagogisk læringsmiljø

Læringsbegrebet skal forstås bredt og ikke i en skolificeret forstand. Vi lærer hele tiden af de situationer, vi befinder os i, ikke altid det, vi vil lære, eller det andre vil have os til at lære - mn vi lærer noget hele tiden, uanset hvad.

Læring i Ørnen sker når vi udfordrer børnene gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter, eksperimenter, udforskning af naturen og de sanse- og handlingsmæssige aktiviteter.

Læring og udvikling hænger sammen, og læring sker over tid. I Ørnen arbejder vi ud fra barnets nærmeste udviklingszone. Vi gentager de samme ting igen og igen og der sker hele tiden en lille ændring. Det er vigtigt at vi som voksne forstyrrer børnene – de må gerne stå lidt på tærerne og blive udfordret i en tilpas mængde.

Børnene i Ørnen er i læringsmiljøer dagen igennem og et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med læring. Vi sørger dagen igennem for at etablere pædagogiske læringsmiljøer der med nærværende voksne, leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikles og dannes.

Samarbejde med forældre om børns læring

Vi ser forældrepartnerskabet som det rum, hvor vi som medarbejdere i Ørnen sammen med forældre har et fælles ansvar for at styrke det enkelte barns trivsel, udvikling og læring. Derfor prioriterer vi den åbne og ærlige dialog mellem os og hjemmet. I hverdagen informerer vi generelt forældre om deres barns sociale udvikling og læring, og kan vejlede dem i, hvordan de bedst muligt kan være med til at understøtte og bidrage positivt til barnets udvikling. Vi har en forventning om, at forældre informerer os, hvis der er nogle ændringer i barnets hverdag og rytme, og vores erfaring viser os, at intet er for stort eller småt.

Når et barn indmeldes i Ørnen afholdes en modtagelsessamtale inden barnet starter. Her fortæller vi om vores pædagogik og hverdag og familien har mulighed for at fortælle hvem de er, og om der er særlige forhold omkring det enkelte barn vi skal være opmærksomme på. Det er også her vi forventningsafstemmer omkring det at være indmeldt i Ørnen. Efter ca. tre måneder indkaldes familien igen til en samtale, hvor vi drøfter hvordan modtagelsen er forløbet og om vi skal være opmærksomme på nogle justeringer.

Herefter tilbydes en trivselssamtale en gang årligt. Når barnet går fra vuggestue til børnehave, afholdes ligeledes en overleveringssamtale hvor familien møder en pædagog fra børnehaven sammen med en medarbejder fra vuggestuen og igen har mulighed for at fortælle om barnets første leveår, hvad der rører sig på hjemmefronten i forhold til barnet i øjeblikket – og om der er særlige opmærksomhedspunkter omkring det enkelte barn – både fra vuggestuen og fra hjemmet.

Som forælder kan man altid bede om at få en samtale ad hoc og der afsættes tid til dette ligesom vi kan bede om at få en samtale med hjemmet.

Ørnens forældreråd har besluttet at vi er en digital daginstitution – det vil sige, at vi har en forventning om, at forældre orienterer sig på vores intra. Det er også her vi fører dagbog og uploader billeder af dagens aktiviteter og ellers kommunikerer direkte med hver familie – men også stuevis. På intra bliver man også inviteret til aktiviteter så årets gang ligger i kalenderen og man kan orientere sig om dagligdagen og den pædagogiske praksis.

Vi afholder minimum et forældrerådsmøde i kvartalet og der er altid valg til forældrerådet på efterårets forældremøde. Forældrerådet består af seks forældrerådsrepræsentanter samt tre suppleanter. Dagsordenen bliver udarbejdet af den pædagogisk leder i tæt samarbejde med forældrerådsformanden. Forældrerådet vælger derudover også en forældrerådsrepræsentant som deltager i Klynge NB Ds Forældrebestyrelse.

En repræsentant fra forældrerådet (eller forældregruppen) deltager i den årlige tilsynsdialog og forældrerådet bliver indkaldt for at kommentere tilsynsrapporten indenfor ti hverdage efter den pædagogisk konsulent har tilsendt den til den pædagogiske leder.

Børn i udsatte positioner

Børn i udsatte positioner

Alle børn har forskellige udgangspunkter og forudsætninger – og alle børn skal opleve at være anerkendt og værdsæt – udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

I Ørnen sikrer vi, at alle børn har adgang til børnefællesskaber, hvor de oplever trivsel og udvikling og vores læringsmiljøer tager højde for børn i udsatte positioner. Det er medarbejdernes ansvar i hverdagen at støtte børn i udsatte positioner i at blive inkluderet i lege med andre børn og i betydningsfulde børnefællesskaber. Det gør vi blandt andet ved at sikre små grupper i løbet af dagen, hvor kun en nærværende voksen er til stede med en mindre gruppe børn i pædagogiske aktiviteter.

Derudover gennemgår vi systematisk hvert barns trivsel to gange årligt via TOPI og herefter afholder vi forældresamtaler og udarbejder handleplaner som vi arbejder med i praksis. Vi benytter også TOPI-redskabet ad hoc uden for de to obligatoriske årlige indtastninger. Alle forældre bliver ved indmeldelse tilsendt en pjece om TOPI-værktøjet. TOPI-værktøjet danner grundlaget for vores årlige trivselssamtaler.

Hvis et barns trivsel vurderes med en gul eller rød prik, bliver der udarbejdet en handleplan med tre handlinger baseret på, hvad vi har set virker for det enkelte barn – og hvad vi ønsker at se ske - og forældre informeres om eller inddrages i at udarbejde denne. Det gør vi med henblik på at komme til lykke i samarbejdet i den tidlige indsats for at sikre, at barnet kommer tilbage i en god trivsel og udvikling.

Vi har mulighed for at få faglig sparring fra vores tværfaglige support, som består af psykolog, tale/hørelever, socialrådgiver i daginstitution og støttepædagog og samt naturligvis sparring fra vores pædagogiske konsulent. Der afvikles tværfaglige samarbejds møder en gang hver sjette uge i Ørnen og alle medarbejdere kan melde ind. Dette kræver dog først en samtykke fra hjemmet. Mødelederen til de tværfaglige samarbejds møder er Ørnens pædagogiske leder.

Det er også en mulighed at afvikle et Børneforum, hvor forældre deltager i et møde sammen med medarbejdere fra barnets stue og relevante deltagere fra den tværfaglige support. Her udarbejder vi en løsningsorienteret handleplan, hvor vi sammen med forældre aftaler nogle få indsatser som arbejdes med både i hjemmet og i institutionen for at sikre det enkelte barns trivsel og udvikling. Mødelederen til Børneforum er den tilknyttede Socialrådgiver i daginstitution.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Sammenhæng til børnehaveklassen

Vi indgår i Københavns Kommunes forpligtende samarbejde med vores lokal-skole. Det betyder at vi har 'Stærkt-samarbejde' med Grøndalsvængets skole, som er dén folkeskole, der ligger tættest på os.

I klynge NB D har vi et internt netværk, hvor medarbejdere, der har ansvar for de kommende skolestartere, indgår i en pædagogisk vidensdeling og inspiration til og fra hinanden. I Børnehuset Ørnen er der 'skolestarter-gruppe' to gange om ugen, og disse tager udgangspunkt i vores tematiske arbejde, samt i mere skoleprægede opgaver, hvor børn præsenteres for bogstaver og får yderligere begyndende matematisk forståelse ved hjælp af simple opgaver.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi benytter BIBLIOTEKET på Rentemestervej og har glæde af de aktiviteter, som de afholder. Det kan være alt fra en lille filmfremvisning, et teaterstykke, et rytmikforløb til blot at sidde og læse bøger og nyde roen der er på biblioteket. Vi bruger naturligvis også biblioteket til at låne bøger med hjem i Ørnen. Ved at bruge bibliotekerne vil vi gerne være med til at præsentere børnene for Folkebiblioteket og dets anvendelsesmuligheder som en del af et lokalsamfund.

Vi har haft et samarbejde med forskellige foreninger, bl.a. et trampolinforløb i Grøndals Centret og i øjeblikket indgår vi i et fodboldforløb, hvor vi en gang om ugen er i Grøndals Centret og benytter deres boldbaner. På den måde kan vi være med til at understøtte, at børn benytter fritids- og sportsforeninger og tidligt bliver præsenteret for foreningslivet.

Den bemandede legeplads på Hulgårds Plads benytter vi indimellem, særlig når de afholder arrangementer som Cirkus i løbet af sommeren og andre aktiviteter.

Vi har tre ladcykler, så vi kan komme på lidt længere ture, for eksempel en tur i mosen, hvor vi fanger og undersøger insekter og dyr i vandet, men vi kan også finde på blot at gå en tur op og ned af Frederikssundsvej for at besøge den lokale grønthandler, lære om nye frugter og grøntsager, dufte og sanse dem – og måske ovenikøbet få lov at smage. Vi har et frivilligt løbehold, hvor børn bliver tilbudt et par gange om ugen at blive iført en gul vest og opleve hold-begejstringen ved at løbe sammen. Dette foregår i miljøet omkring Ørnen til stor begejstring for de deltagende, og antallet er voksne er altid afstemt sikkerhedsmæssigt med antallet af børn, der ønsker at deltage.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Vi arbejder med at have legezoner hvor det er tydeligt hvad området kan bruges til. Der skal være en sammenhæng mellem legetøjet og læringszonen, for eksempel er det naturligt at der er dukker omkring køkkenet, så man kan lege familie. Konstruktionslegene skal være lidt 'beskyttede', det vil sige zonen for klodser ikke skal ligge i en mellemgang så man kan bygge i fred uden at ens tårn styrter sammen. Børn

skal have adgang til forskellige typer materialer, så de kan være kreative og skabende – dvs. sakse, lim, karton m.v. er tilgængelige i børnehøjde.

Børn skal have adgang til bøger og en zone, hvor man kan søge ro og fordybelse og børn skal have mulighed for at tegne og 'skrive'.

Vi arbejder med en 'gør-klar-til-leg-kultur', fremfor en oprydningsskulptur.

Dagen igennem arbejder vi i mindre grupper i de planlagte tematiske aktiviteter og vi forsøger at følge børnenes spor og interesser. Udsmykningen af stuerne skal gerne afspejle det tema vi arbejder med i et givent øjeblik, så den læring der har fundet sted, bliver visuel for både børn, medarbejdere og forældre. Det giver også anledning til mange gode dialoger med børnene.

Vi forsøger at bruge vores kvadratmeter optimalt dagen igennem, så alle rum er i brug i forhold til pædagogiske aktiviteter – og det er vigtigt for os at vores rum er rare at opholde sig i og fremstår æstetiske.

Vores legepladser bliver brugt flittigt og alle børnehavebørn er ude i tidsrummet 12-14. Vuggestuebørnene bruger primært den lille legeplads og er stort set også ude dagligt på et tidspunkt i løbet af dagen.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

0-2 år:

Med den voksenstyrede leg eller lege, hvor den voksne går ved siden af børnene, kan den voksne sørge for, at børnene får øjne og ord på, hvad der sker hos andre. Hvordan reagerer de på deres handlinger, hvordan har de det følelsesmæssigt, så de lærer at lytte til andre og være opmærksom på jævnaldrenes velvære og følelser. Den voksne kan også sørge for at komme med nogle bud til legen, så den udvider sig til den nærmeste udviklingszone, så barnet får mulighed for at prøve noget nyt i trygge rammer. I løbet af dagen har børnene mulighed for medbestemmelse i fællesskabet, hvordan de gerne vil bidrage i legen,

hvad de har lyst til at lege, til at synge og til at lytte. Børn får tilbudt samme oplevelser og legetøj, uanset køn og vi sørger for at fordele børnene på tværs af kønnene.

EX: et barn kom impulsivt til at vælte en af sine kammerater. Det barn falder ned på ryggen, slår sig og bliver ked af af det. Den voksne der var sammen med børnene, hjælper barnet op og sætter ord på det der skete. Den voksne siger til barnet, der har skubbet, at hun gerne vil tale med hende. (Kammeraten bliver afleveret til en anden voksen for at få nærvær og trøst). Den voksne italesætter situationen med barnet og siger: 'Det jeg har set er, at...' og spørger ind til: 'Hvad skete der for dig?', 'Hvordan har din ven det?' Den voksne danner forbindelse med noget af barnets erfaring, så hun har noget at koble det andet barns erfaring på, for at nå en følelsesmæssig forståelse, - en gryende empati. Barnet viser med kroppen, at hun har fået forståelse for det andet barn, og den voksne spørger: 'Hvordan kan vi nu hjælpe så din ven får det bedre - og at I har det godt igen?' Barnet vælger at gå hen til sin ven sammen med den voksne. Der bliver givet en krammer og den voksne kan se, at det virker stressaftrappende for begge børn. Her ses samspillet med dette læreplanstema i forhold til temaet sprog og kommunikation.

3-6 år:

Vores planlagte aktiviteter hver formiddag tager afsæt i børnenes udviklingsniveau for så vidt muligt, fremfor alder. Vi laver gentagelser og sørger for at der er pædagogiske bagdøre i vores aktiviteter - og søger for at det er de samme voksne ved de samme aktiviteter for at skabe tryghed og tillid. Vi vælger de pædagogiske bagdøre for at give alle børn mulighed for at 'snuse' til en aktivitet - observere på sidelinjen, til de bliver trykke ved selv at kunne deltage.

EX: vi laver hver torsdag børneyoga, hvor begge børnehavegrupper, samt de vuggestuebørn og -voksne der har lyst, kan deltage. En voksen har styringen på aktiviteten med ca. 40 børn og demonstrerer kropsligt hvad børnene kan imitere. De fleste børn er med og alle de resterende voksne imiterer deres kollega, men er hele tiden opmærksom på, om alle børn er deltagende i aktiviteten. Måske et barn eller to har lyst til at sidde og kigge på, og en observant voksen sætter sig så med disse børn og iagttager gruppen sammen med dem. Dette sker over flere gange - den observerende rolle, men en dag vælger et af de observerende børn at deltage i det omfang han har lyst til. Efter yoga trækker vi den store madras frem, så børnene står i kø for til højt musik at løbe og slå kolbøtter. Et enkelt barn kan endnu ikke slå kolbøtter, men hopper ivrigt op på madrassen. Det vigtigste er ikke om man kan, men om man er med i det større fællesskab. Dette læreplanstema kan ses i samspillet med Krop og Bevægelse, samt Kultur, Æstetik og Fællesskab.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

0-2 år:

Vi vil gerne lære alle børn, at alle har en ’stemme’ i fællesskabet og at vi alle skal være opmærksomme på hinanden og vores forskelligheder, lyster og behov.

EX: Vi har rytmik og skal synge ’Jeg gik mig over sø og land’ med tilhørende bevægelser fra de forskellige lande. Børnene holder hinanden i hånden, og det er ligegyldigt hvor de står, bare de holder hinanden i hånden. Inden sanglegen starter, skal børnene lytte til det barn, der skal vælge landet. De skal skiftes til at vælge ’landet’ og får derfor en opmærksomhed på hinanden om, hvis tur det er til at bestemme og hvis tur det er til at lytte og efterfølgende sammen udføre handlingen. Vi erfarede, at det i starten var vigtigt at den voksne præsenterede de forskellige muligheder, da vi ellers var en del gange i ’hoppe-land’, da børn i den alder kan have en tendens til at vælge det foregående (konkret vs. abstrakt tænkning). Vi har via denne sangleg fået en opmærksomhed på, at børnene er meget opmærksomme på hinanden. ’Har vi alle med?’, ’Hvis tur er det?’, ’Har alle fået en mulighed for at bestemme et land?’ Vi har via erfaring sørget for at have piktogrammer med til sanglegen, så de børn, som endnu ikke har sproget får mulighed for at pege på en bevægelse, som den voksne verbalt gentager. Dette tema kan tænkes i samspil med Sprog og kommunikation og Krop, sanser og bevægelse.

3-6 år:

Vi vil gerne lære børn at fastholde deres glæde for at bruge deres kroppe og bevæge sig, både individuelt, men også sammen – også når de starter i skole.

EX: Vi har etableret løbehold, som er et tilbud der gives to gange om ugen til børnehavebørnene. Aktiviteten ligger i tidsrummet 8:30 – 9:00. Børnene bestemmer selv om de vil være med og der er indkøbt gule refleksveste man tager på inden man skal afsted fra Ørnen. Vi bruger lokalområdet i form af stierne omkring vores institution, så der på ingen måde er tung trafik og vi organiserer os således at der er en voksen som frontløber, en i midten og en der danner bagtrop. Når alle, der vil deltage, har fået veste og kondisko på samles vi ved lågen på legepladsen og starter så. Nogle løber sprint, andre løber hurtigt og nogle ’lunter’

afsted. Vi oplever, at hvis der er et barn der falder, så standser alle børn der er i det samme 'felt' og hjælper/trøster. Herefter løber alle videre. Vi oplever at sammenholdet i det fællesskab er stærkt, da børnene venter på startsignal i fællesskab, hepper på hinanden – holder i hånd – og opmuntrer hinanden til en tur mere. Vi slutter vores løb af med en 'fælles-selfie', som bliver lagt på KbhBarn og slutter på Ørnen med at drikke et glas vand inden vi går til samling på stuerne. Dette læreplanstema kan ses i samspil med Kultur, Æstetik og Fællesskab samt Natur, Udeliv og Science.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

0-2 år:

Vi ønsker at sikre, at alle børn formår at give udtryk for deres behov samt forstå dagens gang og interagere med deres omverden herefter.

EX: Vi holder hver dag samling kl. 9:15, så det er et fast forankret punkt i vores hverdag. Samlingen har en fast form, som viser dagens struktur for alle børn – både dem der allerede har udviklet et sprog og de børn, der endnu ikke er på det stadie. Vi mødes på madrassen kl. 9:15, når frugten er overstået og alle børn er mødt ind. En voksen har styringen og vi synger nogle sange sammen. Herefter bruger vi vores 'tavle' og gennemgår dagens gang. Vi viser piktogrammer, og børnene bliver opfordret til at deltage og byde ind. Både børn og voksne interagerer om et fælles tredje, - de større børn fungerer som sproglige rollemodeller for de mindre. Vi har igennem de sidste halve år set en udvikling i, at mange flere børn deltager aktivt, får øje på hinanden – hvem er her, hvem er her ikke, og dette højner den sociale forståelse og det sociale fællesskab. Som voksne har vi opmærksomhed på at sætte ord på alle aktiviteter og supplere med nye ord. Samtidig gør strukturen med den daglige gentagelse, at det bliver genkendeligt og trygt for børnene, hvilket er positivt for læringsprocesserne for den enkelte. Vi sikrer, at der er en pædagogisk bagdør, for de børn, der har brug for det. Nogle børn sætter sig forrest på madrassen og er meget aktivt deltagende, andre sætter sig bagerst i en mere observerende rolle og en enkelt eller to børn kan agere som 'hjælper' for den voksne ved at holde piktogrammerne. Samlingen er ligeledes en god øvelse i at klargøre sig mod livet i en børnehave og alt hvad der ligger derefter. Dette tema kan ses i samspil med Social udvikling og Alsidig personlig udvikling.

3-6 år:

Vi vil gerne understøtte, at børn er med til at skabe sprog via handlinger og handlinger via sprog – opdage hinanden og opdage fællesskabet.

EX: Jeg har igennem en længere periode ude på legepladsen brugt fortællinger af egen opfindelse og med børnenes inputs. Under fortællingerne bevæger vi os – for vi er nemlig på eventyr. I begyndelsen var det mest mine ideer, men i løbet af en kort periode oplevede jeg, at børnene inddrog rekvisitter til fortællingen og selv bidrog til vores handlinger og bevægelser. På legepladsen så jeg, at børnene begyndte at lege fortællingen uden min involvering. Jeg oplevede, at der blev skabt fællesskaber mellem børn, som normalt ikke legede sammen og de børn, som sidder meget for sig selv – alle virkede til at være interesseret i historien/fortællingen. Fortællingen har over tid fået nogle mere faste karakterer, og disse karakterer er med i nogle nye fortællinger; altså, det bliver en form for serie. Der kan gå lidt tid imellem, men jeg oplever at børnene kommer og spørger om vi ikke skal fortælle en historie sammen.... 'du ved, den med heksen!' Jeg ser at børnene er blevet mere modige på at fortælle deres egne historier og at de har opdaget hinanden. De udvider deres sprog og har oplevet at fantasien ingen begrænsninger har. Dette læreplanstema kan f.eks. ses i samspil med Personlig alsidig udvikling, Sprog og Kommunikation samt Krop, Sanser og Bevægelse.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

0-2 år:

Det er vigtigt for os, at alle børn bliver fortrolige med deres krops evne og formåen inden de skal starte i børnehave.

EX: På stuen lavede vi en forhindringsbane, en dag hvor vi var få børn, og derfor kunne have ro omkring aktiviteten. De små taburetter blev stillet i en række og så et lidt højere bord – og til sidst en madras som børnene kunne springe ned på. Et forsigtigt barn ville gerne være med og kravlede op på den første taburet og blev herefter opfordret til at rejse sig op. Hun turde ikke gå oprejst fra taburet til taburet, men med en hjælpende voksenhånd gik det fint. For hver gang hun prøvede banen, blev hun mere selvsikker og turde mere på egen hånd. Det var en fest at hoppe ned på madrassen – og vi oplevede, at hun havde behov for mindre og mindre hjælp til at kunne klare banen selv. Hun fik oplevelsen af at kunne det samme som sine jævnaldrende og var en del af fællesskabet. Dette tema kan ses i samspil med f.eks. Personlig alsidig udvikling og Kultur, Æstetik og Fællesskab.

3-6 år:

Vi vil arbejde på at sikre, at alle børn er blevet fortrolige med deres egen krop og motoriske evner inden de starter på fritidshjem og skole. Det at kunne selv betyder meget for det enkelte barn, og det at have styr på sine motoriske evner, både grov- og finmotorisk, betyder meget for børns indlæringsevne når de starter i skole. Vi kigger derfor altid på, om alle børn evner de grundmotoriske aktiviteter, inden deres skolestart.

EX: Vi laver en forhindringsbane, som består i at gå på line, kravle i en tunnel, lave kolbøtter på en madras og afslutter med en sansebane bestående af kasser/baljer med forskelligt indhold til at træde ned i. Det kan f.eks. være kogt, lun pasta, tørrede blade, mel opblandet med vand, hør, etc. Til sidst holder vi afslapning til klassisk eller stille etnisk kulturel musik hvor børnene skiftes til at give hinanden massage. Forhindringsbanen styrker kroppens proprioceptive (muskul- og ledsans) sansesystem og vestibulærsansen (balancesansen) og når vi kommer til sansebanen, er det mere den taktile sans (følesansen) der er fokus omkring. Alle sanser skal være i balance for at gøre et helt menneske og ved hjælp af ovennævnte forhindringsbane kan

vi udfordre alle børn. Dette tema kan ses i samspil med Alsidig personlig udvikling og Krop, Sanser og Bevægelse.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

0-2 år:

Vi vil gerne fange alle børn i deres naturlige nysgerrighed således de bliver modige på at opleve naturen på dets præmisser og på sigt kan se sammenhængen af natur/miljø til mennesket og få respekten for naturen/miljøet.

EX: Jævnligt, når vi går på legepladsen, gør vi det til en aktivitet at lede efter krible-krable dyr i buske og hække – vi vender fliser for at finde regnorme og bænkebidere. Vi taler om hvor dyrene bor, at de er gode for naturen og at vi skal passe på dem. Vi samler dyrene i observationsbakker og de børn der har lyst for lov at røre og holde dyrene. Vi har også mulighed for at kigge på dyrene i insektglas, som vi har med på legepladsen, så vi kan tælle deres ben og tale om deres forskelligheder og ligheder. Vi oplever, at børnene bliver modige, spejler sig i hinanden og at flere får lyst til at holde dyrene, eller i det mindste at røre ved f.eks. et sneglehus. Vi ser børnene bliver mere opmærksomme på, at dyrene er levende væsener, som vi skal passe på. Det har været en opmærksomhed hos os, at der er forskel i børnenes tilgang til dyr, nogle er meget vant til det og andre synes det er ulækkert og forbudt. Vi har set en udvikling og taler med alle forældre om, at vi ser positivt på, at alle børn har en nysgerrighed på naturen. Samtidig inddrager vi vejret som en medspiller for, hvilke dyr vi kan finde på vores legeplads. Dette tema kan ses i samspil med Sprog og Kommunikation samt Alsidig personlig udvikling.

3-6 år:

Vi ønsker at fortsætte vuggestuens mål om at sikre børns naturlige nysgerrighed og bygge videre på dette fundament. Det er vigtigt for Ørnen, at vi lærer børnene samspillet imellem mennesker og ikke mindst natur og miljø.

EX: Vi har en aktivitet med en mindre gruppe børn omkring insekter i byen. Vi starter med at tale om, hvilke insekter som kan findes på legepladsen, - også når det har regnet. (her kigger vi med børnene på årsag –

virkning – sammenhæng). Vi kiggede under blade, hvor der var huller i og snakkede om, at nogle nok har spist af dem. Vi fortsatte jagten på dyr imellem blade, jord og pinde – og indsamler en del dyr i regnvejr. Vi finder dyrene i en bog og læser om dem sammen. Vi bliver kloge på hvor de lever, hvilke farver de har, hvilken form de har – om de har ben eller vinger og sanser med hånden på, hvordan det føles når de kravler på en. Vi slipper dyrene fri bagefter og snakker om, hvorfor vi gør det. Børnene blev inspireret af de dyr, de fandt og kom til at snakke om andre dyr, grundet forskellige farver m.v. Vi snakkede også om dyrs udvikling – nogle er larver og bliver til sommerfugle, andre er æg og bliver til edderkopper. Undervejs har vi talt dyrenes ben, hvor mange har den slags dyr vs. en anden slags dyr (matematisk opmærksomhed). Vi oplevede en stor sammenhørighed i børnegruppen – en fælles nysgerrighed, en empati for dyrene og hinanden. En matematisk forståelighed, sansestimulering og inspiration til leg og fantasi. Dette tema kan ses i samspil med Sprog og Kommunikation og Kultur, Æstetik og Fællesskab.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

0-2 år:

Vi vil gerne præsentere børn for forskellige udtryksformer, fx teater.

EX: Vi besluttede i vuggestuen samlet at deltage i sommerens Cirkusvogn på den bemandede legeplads på Hulgårds Plads. Vi ville gerne give alle vores børn en oplevelse af musik og sang, både som de kendte i forvejen og ikke kendte. Vi startede kl. 9:00 med at holde samling, hvor vi sang vores egen godmorgen sang i institution og kørte vores egen morgensamling efter den aftale model, dvs. vi sagde godmorgen alle sammen til de børn der var kommet, og de børn der ikke var kommet. Vi viste piktogrammet 'TUR' og fortalte børnene at vi skulle på Hulgårds Plads. Efter vi gik samlet på tur, satte vi os alle med de andre institutioner, bortset fra to børn som sad i klapvogn, hvor en voksen var ved deres side for bedre at skærme dem, da vi vurderede det var deres behov. Da forestillingen startede, var alle meget glade og deltagende undtaget de to børn som sad i klapvognen. Efter vi fagligt vurderede at der var for mange børn og for meget larm til at de to børn i klapvognen kunne overskue deltagelsen gik vi hjem i Ørnen. Der legede de på lige vilkår med de børn, som var kommet for sent til at komme med på tur og deltog på lige fod i forhold til musik og dans på vores egen legeplads. Vi erfarede i den forbindelse, at det er vigtigt med den pædagogiske bagdør og på vejen hjem fik vi plakater med cirkusvognen med hjem, der blev taget billeder som blev lagt på Kbh-Barn og disse har dannet grundlag for dialog med både børn og forældre i flere dage. Temaet kan ses i samspil med Sprog og Kommunikation og Social udvikling.

3-6 år:

Vi vil gerne være med til at vise børnene en samhørighed i fællesskabet ud fra hvert individ.

EX: Jeg står ofte for samling om formiddagen, hvor vi læser højt fra en bog. Bogen er valgt af et barn hjemmefra, og det skal være en de synes er rigtig god, og som de har lyst til at vise de andre børn. Jeg oplever at børnene bliver nysgerrige på hinanden og opdager fælles ligheder; 'den har jeg også', 'den læser min far

også hver aften' etc. Bogen lægger ofte op til en god dialog med børnene hvor vi i fællesskab bliver klogere på hinandens liv. Hvis et barn taler flere sprog, beder jeg dem om at komme med en dansk og en på modersmålet. Her taler vi om, at vi taler og kan forskellige sprog og nogle gange demonstrerer børnene hvilke sprog de kan. 'Hvad hedder mælk på dit sprog etc'. Vi kan også tale om vi læser fra højre eller fra venstre når vi sidder med en fælles bog og oplever forskellige skriftsprog. Jeg oplever at børnene tager deres nysgerrighed med i legen efterfølgende – de vil gerne fortsætte dialogen om forskelligheder og ligheder ved frokosten efterfølgende. Det opfordrer også til at 'smage' på ordene, gentagelser fra hinanden, ord-leg – og ikke mindst hvad skriver vi? Jeg oplever ved disse højtlesninger en enorm koncentration, nysgerrighed og spænding fra børn og børn imellem. Dette tema kan ses i sammenhæng med Sprog og Kommunikation, Kultur, Æstetik og Fællesskab.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Ledelsen ligger evaluering af styrkede læreplaner i en Masterplan for Ørnens fremtidige praksis, så der altid er sammenhæng mellem forskellige mødefora som kan komplimentere hinanden på kryds og tværs (stuemøder, teammøder, TRIO-møder, udviklingsmøder, forældrebestyrelsesmøder m.v.)

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I klynge NB D har ledelsesteamet i de seks 0-6 års institutioner udarbejdet et værktøj for at understøtte den styrkede læreplan. Vi har besluttet at vi arbejder tematisk og har forskellige faste dagsordener til vores mødefora.

Dagsordenenerne er blevet introduceret til alle medarbejdere i et udviklingsmøde efter sommerferien i 2019 og alle har haft mulighed for at øve sig på to efterfølgende udviklingsmøder i forhold til vores nye tematiske tilgang til pædagogik og læring.

Generelt har alle stuer i Ørnen haft et stuemøde hver uge af en times varighed i tidsrummet 12:00-13:00 med faste dagsordener.

Fremadrettet har vi med de styrkede læreplaner besluttet, at vi arbejder mere struktureret ud fra det samme tema i hele vores institution. Det betyder, at vi alle arbejder med det samme emne, kan blive mere nysgerrige på vores kollegers praksis, både på stue og individniveau og dermed taler i samme kontekst med samme sprog.

Vi forestiller os følgende:

Dagsorden A:

Planlægningsdagsorden, hvor tema er fastsat, medarbejdere reflekterer over de seks læreplansblomsterblade, og beslutter sig for at dykke ned i tre. Her planlægges ugeskemaer også, og begge dele bliver ophængt ved hver stue, så alle forældre kan følge med i hvad der rører sig. Der dokumenteres løbende i praksis ved ophæng på stuer af børnenes kreative processer samt via KbhBarn med fotos og de bagvedlæggende faglige overvejelser det tematiske emne kan indeholde.

Dagsorden B:

I løbet af arbejdet med et tema drøfter vi på stuemøderne, hvordan vi ser det enkelte barn og om barnet er med i gruppen. Er gruppen samstemt og er børnene nysgerrige på de samme aktiviteter, har vi alle med? Derudover sikrer vi i disse dagsordner at hvert barn bliver drøftet i forhold til trivsel i løbet af den tematiske periode.

Dagsorden C:

Her reflekterer vi over, hvad de voksne reelt gjorde i praksis med henblik på at skabe læring for hvert barn.

- Gjorde vi det vi ville og havde planlagt? Havde vi vores opmærksomhed, hvor vi burde? Oplevede vi løbende som voksne at ændre vores opmærksomhed i det enkelte barns spor for at se dagen fra et børneperspektiv?
- Hvad fik børnene ud af de handlinger som den voksne satte i gang – hvad blev de voksne opmærksomme på?
- Hvad vil vi gerne have meget mere af – og hvad peger børnenes nysgerrighed på til den næste aktivitet? Er der fællesnævner? Er det noget vi kan sammen løfte op til næste tema – og hvordan gør vi egentlig det?
- Hvordan bærer vi vores opmærksomhedspunkter ind i næste tema? Længden af temaarbejdet kan variere, dog vil et forløb altid vare mindst fire uger. Det er det minimum der skal til, for at børnene kan få fornøjelsen af fordybelsen og læringen i processen.

Vi har aftalt at den første evaluering af vores valgte metode i klynge NB D finder sted i uge 8, 2020, og her skal vi blive klogere på, om der skal ske nogle justeringer – opnår vi den ønskede effekt for børnene og hvordan afspejler det sig i vores pædagogik?

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Den styrkede læreplan skal første gang evalueres i sommeren 2020. Vi har endnu ikke fastlagt en metode, men bruger løbende narrative som dokumentation – og påtænker i klyngeledelsesteamet at udarbejde en fælles evalueringsmetode, ligesom vi har udviklet metoden omkring temaarbejde sammen.

